I. N. J.

QUÆSTIO THEOLOGICA: NUM SPONSIS, ANTE SOLENNEM IN ECCLESIA COPULATIONEM ET BENEDICTIONEM, CONCUMBENTIBUS, PUBLICA POENITENTIA IUSTE IMPONATUR?

Oder:

Ob denen Personen/ welche zwar ehelichen versprochen/ vor der Copulation und Priesterlichen Einseegnung aber sich mit einander fleischlichen vermischen/ mit Recht die öffentliche Kirchen-Busse aufgeleget werden könne?

Disputatione publica GISSÆ olim proposita

ab

AUCTORE PRÆSIDE

B.

BALTHAS. MENTZERO,

SS. Theologiæ Doctore & Professore in inclyta Gissana Academia Ordinario,

RESPONDENTE

M. JOHANNE REINEKERO,

Frischbrunnensi Hesso.

Nunc vero ob materiæ raritatem, jucunditatem atque utilitatem denuo quarta vice recusa.

JENÆ, Typis IOH. BERNH. HELLERI, 1720.

QVÆSTIO THEOLOGICA:

Num Sponsis, ante publicam in Ecclesia copulationem & benedictionem, concumbentibus publica pœnitentia juste imponatur?

THESIS PRIMA.

Ravissima est exhortatio illa D. Pauli Coloss. 3. v. 14. *Omne quodcunque facitis in verbo, aut in opere, omnia in nomine nostri Jesu, gratias agentes Deo & Patri per ipsum.* Et 1. Cor. 14. v. 26. *In Ecclesia omnia fiant ad ædificationem*, & vers. ult. *Omnia honeste, & secundum ordinem fiant.* Et merito commendatur diligentia primitivæ Ecclesiæ, in conservanda disciplina, & in corripiendis ejus transgressoribus. Quæ quamvis rigidior interdum nonnullis visa fuerit, experientia tamen ostendit, maxima secuta incommoda, postquam negligi cœpit, & intermitti.

2. In nostris Ecclesiis etsi rariora exempla occur-

runt solennis excommunicationis, tamen juste severitas exercetur adversus delinquentes contra sextum præceptum; qui antequam cum Ecclesia reconcilientur, & in ejus gremium recipiantur, publice peccata sua coram tota Ecclesia jubentur confiteri, eorumque rogare veniam, & promittere emendationem.

3. Ubi mota a quodam haud ita pridem fuit quæstio, *ecquid Sponsus qui ante solennem benedictionem cum Sponsa consvevit, ad publicam deprecationem cogi debeat?*

4. In cujus negativam sententiam ille descendens, hunc Syllogismum proposuit: *Quod lege divina non prohibetur, sed magis exemplis sacris approbatur, illud absque in DEUM peccato perpetrari licet. Atqui ante celebratas nuptias (festivitatem intellige, cum desponsata concumbere, lege divina non prohibetur, sed magis approbatur. Ergo illud absque in DEUM peccato perpetrari licet. Et per consequens, ubi nullum peccatum, ibi nulla pœnitentia locum habere potest.*

5. Assumtionem probat ex *distinctione inter sponsalia de futuro, & de præsenti: & hæc ait esse perfectum conjugium in oculis DEI atque inferre obligationem conjugalem; unde Sponsa vere sit & dicatur uxor*, Matth. 1. *quam si quis comprimat, adulterii pœnam incurrat*, Deut. 22. Allegat etiam regulam vulgatam: *Non concubitus, sed consensus matrimonium facit:* Item illud Augustini: *Cum jungitur puella, conjugium est, non cum virili admixtione cognoscitur:* & provocat ad *exempla Patriarcharum, & aliorum in V. T.* Gen. 16. v. 3. 4. c. 24. c. 29. v. 20. 21. 1. Sam. 18. v. 27. c. 25. v. 40. item Ruth. 3. v. 12. 13. Tob. 7. v. 15. & seqq. Joh. 15. v. 17. 18.

6. Et licet non eat inficias, morem hunc in DEI

popu-

populo viguiſſe, ut virgines aliquando non ſtatim ad viros deducerentur, ſed inter ſponſalia & nuptias tempus aliquod intercederet. Deut. 20. v. 7. & c. 22. v. 23. 25. Matth. 1. v. 18. 20. putat tamen *eum morem non fuiſſe perpetuum*, idque opinatur probari ex Patriarcharum & aliorum exemplis jam adductis.

7. Quia vero premi ſe ſentit univerſali conſvetudine Eccleſiæ, in qua nuptiarum ſolennitati præmittitur trinundina novorum ſponſorum proclamatio publica: reſpondet *ejus hunc eſſe finem, ut novum illud matrimonium publice in ſolenni Chriſtianorum cœtu omnibus notificetur, perſonas illas affectione conjugali conjunctas in poſterum cohabitaturas, ne lis ſeu dubium illis, vel illarum liberis de cohabitatione moveri poſſit: & quia Reipubl. interſit, quinam cum quibus coëant*, Heig. lib. 1. quæſt. 22. n. 6. *& quia clandeſtina ſponſalia, ut & alii contractus clanculum facti, inducant præſumtionem fraudis.*

8. Monet autem, *non eſſe ignotum: quando ſtatuto vel conſvetudine loci contractus non aliter firmus, ac ſi Archivis publicis inſeratur & confirmetur, habendus eſt, quod æquali ratione tam ante, quam poſt conſummationem contractus confirmatio firmiter peti posſit.* *Sic*, inquit, *confirmatio hæc, cum in forma benedictionis fiat, poſt conſummationem etiam locum habet, quia benedictio rei conſummatæ quoque addi poteſt. Ita in notorie conſummato matrimonio, ubi quis impraegnavit, quam poſtea ducit, virginem, benedictio eadem iisdem ſuperadditur verbis.*

9. Tandem tamen ad ſaniorem mentem rediens, fatetur, *Sponſum qui matrimonio tantum contracto abutitur, tanquam confirmato, contra Novellam Leonis, & alias bene*

constitutarum Rerumpublicarum ordinationes delinquere: & ab illis, quorum ordinationes transgressus est, arbitraria pœnæ puniendum esse.

10. *Et hoc respectu*, inquit, *intuitu scilicet ordinationis politicæ sibi plenum jus esse suæ Sponsæ, Sponsus firmiter ante benedictionem sacerdotalem affirmare non potest. Quemadmodum etiam quamvis sponsalibus de præsenti contractis, matrimonium quoad DEUM omnibus suis modis perfectum dicatur: tamen quoad nos perfectum non habetur: quia publica benedictione nostri omnem perfectitudinem matrimonio addere bonum publicum dictavit.*

11. Et denique, *his firmiter positis absque omni hæsitatione concludendum ducit: Sponsum qui ante solennem Ecclesiæ benedictionem cum Sponsa consvescit, peccare quidem, sed transgressione legis civilis civiliter, non vero in DEUM principaliter: cui pœnitentiam publicam non nisi injuria injungi*, perspicue se demonstrasse censet.

12. Nos cum intelligamus, impositam esse nobis necessitatem defendendi nostram sententiam, in tractatu nostro de conjugio p. 170. & seqq. Edit. Gissensis Anno 1612. propositam, (quam ad examen vocare politico illi, nobis alioquin ignoto, visum fuit,) & praxin nostrarum Ecclesiarum ab injusta accusatione vindicandi: generalia quædam capita præmittemus, quorum cognitio necessaria est ad totam illam quæstionem rectius intelligendam, & solidius explicandam.

13. Ac *primo* quidem, licet conjugium sit juris naturæ: tamen quia Deus primam ejus institutionem in suo verbo nobis manifestavit, & speciales quasdam leges præscripsit, de prohibitione quorundam graduum, de Polygamia,

gamia, de Divortio, de Conjugio fidelium & infidelium, &c. manifeſtum eſt, judicium de cauſis matrimonialibus ex Scripturis divinis, & ſecundum eas, non eſſe adimendum iis, qui Scripturas ipſas, pro ſui officii ratione, in Eccleſia & Academiis tractant, & profitentur, & quorum eſt informare conſcientias, de caſibus ambiguis, in ea etiam materia occurrentibus.

14. Idque praxis Veteris & Novi Teſtamenti oſtendit. Siquidem in ſenatu Seniorum apud Judæos non tantum Politici, ſed etiam Eccleſiaſtici præſidebant. Confer. *Deut. 17. v. 9. & 1. Esdræ 10. v. 15.* Et Chriſtus doctrinam de cauſa divortii expoſuit *Matth. 5. 32.* & Phariſæis, quæſtionem matrimonialem proponentibus, ex prima conjugii inſtitutione reſpondit, *Matth. 19. v. 3. ſeqq.* itemque Paulus à Corinthiis rogatus, aliquot matrimoniales quæſtiones explicavit *1. Corinth. 7. Cap.*

15. Videmus idem obſervatum in primitiva Eccleſia, ut præclari doctores ſuum exponerent judicium, de matrimonialibus caſibus, ſicuti conſtat ex Ambroſio, Auguſtino, & aliis. Extant etiam in quibusdam conciliis canones, & in Jure Canonico repetuntur, ad doctrinam de Conjugio pertinentes. Et Chriſtiani Imperatores ipſi non dubitarunt etiam Epiſcopis committere tractationem cauſarum matrimonialium.

16. Ubi tamen haudquaquam approbamus arrogantiam Epiſcoporum Romanenſium, ſibi ſolis cognitionem & dijudicationem cauſarum matrimonialium attribuentium: de qua re alibi diſputatur. Quemadmodum & illum Papiſtarum errorem rejicimus, matrimonium inter proprie & exquiſite dicta Sacramenta numerantium.

17. Sed

17. Sed commendamus Evangelicorum Principum bene constituta consistoria, quæ constant personis politicis & Ecclesiasticis: Et politicis quidem judicium penitus relinquitur de pœnis, quæ delinquentibus infligendæ sunt, deque illis, quæ ad processum judicialem spectant: Quæ vero ad substantiam matrimonii pertinent, & quæ attingunt conscientiam, de iis imprimis Theologi rogati sententiam dicunt juxta tenorem sacrarum literarum.

18. *Secundo*; ex dictis consequitur, conjugium nequaquam habendum esse pro contractu mere civili: Siquidem de eo *speciales* leges traduntur in verbo Dei, & quibus conscientiæ informandæ sunt, ubi opus est. Et ostendit ipsa res, nonnullas leges matrimoniales Christianorum Imperatorum desumptas esse ex codice divino. Et non dubitat ipse Imperator profiteri, quod *Leges civiles non dedignentur sequi sacros canones*: Ubi nos imprimis intelligimus illos Canones, qui in divinis literis habentur.

19. *Tertio*: distingvendum est inter pœnas à politico Magistratu indictas & infligendas, quæ pertinent ad secularem jurisdictionem, & inter excommunicationem, quæ spectat ad disciplinam Ecclesiasticam, & viguit in Ecclesia etiam sub gentilibus magistratibus, quorum invadere jurisdictionem vera Ecclesia antiqua nunquam conata fuit.

20. Dum igitur peccata ligat, aut solvit Ecclesiæ minister, juxta præscriptum Christi *Matth. 16. v. 19. cap. 18. v. 18. Joh. 20. v. 23.* non exercet jurisdictionem politicam, sed exequitur id, quod quam maxime proprium est sui officii.

21. Nunc propius intueamur propositam quæstionem: *Ecquid Sponsus, qui ante solennem benedictionem cum*

Spon-

Sponsa consvevit, ad publicam deprecationem cogi debeat. Peccare, fatetur ille; sed non immediate in DEVM, verum in legem positivam politici Magistratus: unde civili pœnæ eum subjacere ait, negans pœnitentiam publicam ei injungendam.

22. Atqui constat ex dictis, conjugium singularibus legibus esse a Deo stabilitum, a quibus abire nemo sine peccato potest. Quare omnis peccans contra sextum præceptum, peccat contra ipsum Deum, hujus legis authorem.

23. Libenter autem concedimus, licet in judicio Dei, secundum rigorem legis, quodvis peccatum mereatur æternam damnationem, quia committitur contra divinam justitiam & majestatem, tamen esse distinctos peccatorum gradum, uti Christus ipse ostendit in explicatione præcepti quinti & sexti, *Matth. 5. v. 21. & seqq.*

24. In quæstione igitur de publica pœnitentia, tantum agitur de peccatis enormibus, quibus DEVS gravissime offenditur, & conscientia vulneratur, & Ecclesiæ datur publicum scandalum, ad quod avertendum & tranquillandam conscientiam, & ne ira Dei contra totum cœlum ingravescat, requiritur seria pœnitentia, publica confessio, & deprecatio, qualia peccata contra sextum præceptum sunt fornicatio, scortatio, stuprum, adulterium, incestus, raptus, malitiosa desertio, &c.

25. Quæ peccata licet etiam violent leges civiles, & in jure civili certæ pœnæ transgressoribus definitæ sint: tamen quia propterea blasphematur nomen Domini ab Ecclesiæ hostibus, & gravissimas pœnas attrahere solent, nisi coerceantur: justum est, ejusmodi homines flagitio-

 sos,

ios, tanquam putrida membra, a corpore Ecclesiæ præcidi, donec resipiscant, juxta præscriptum Christi *Matth.* 18. v. 17. repetitum a D. Paulo, & exemplo firmatum 1. *Cor.* 5. v. 5. & 11.

26. Quanquam autem ipsimet agnoscimus, peccatum Sponsi & Sponsæ, ante nuptiarum solennitatem concumbentium, tam atrox non esse, ut illa, quæ thes. 24. enumerata sunt: tamen negari non debet Deum eo graviter offendi, & sauciari conscientiam, & Ecclesiam scandalizari.

27. *DEVM offendi* nullum est dubium: qui est mens casta, & casta vult mente vocari, & odit omnem immunditiem animi & corporis 2. *Cor.* 7. v. 1. & ipse in suis legibus approbavit discrimen inter sponsalia & nuptias, & præcepit, virginitatem illibatam usque ad nuptias, custodiri *Deut.* 22. v. 15. 17. Et in copulatione Adami & Evæ ostendit, Sponsam ex ipsius Dei manu (mediante Ecclesiæ ministro) accipiendam esse, ut vere dicatur: *Quod Deus conjunxit, homo non separet*, Matth. 19. v. 6. Boni igitur ordinis author Deus irascitur confusioni, & turbationi illius ordinis. Et quo sanctior est ille status vitæ, eo sanctiore animo inchoari & consumari debet.

28. *Vulnerari conscientiam* vel inde patet; quia rei sponsi, eo nomine accusati, erubescunt factum confiteri, sæpe etiam sub religione juramenti, & sic peccata cumulant peccatis. Et qui fieri posset, ut conscientia non sauciaretur, quando quis peccat sciens & volens contra præceptum DEI, contra ordinem Ecclesiæ, contra legem politici magistratus, præbens scandalum publicum, contristans parentes, totasque honoratas familias,

&

& hostibus suis dans occasionem & materiam religionem Christianam traducendi?

29. *Scandalizari Ecclesiam*, ostendit ipsa praxis, in excommunicatione, dum a sacræ cœnæ usu arcentur sponsi prævaricantes: & sponsis non permittitur, quando certo constat, læsam esse virginitatem, ut virgineo habitu ad Ecclesiam progrediantur. Et solet hoc ipsum publicis tabulis testimoniorum legitimæ nativitatis inseri, quod mater illius, cui datur testimonium, ornatu virgineo (non jam loquor de viduis) publice per plateas ad sacram nuptiarum benedictionem ducta fuerit. Et nota est lex divina, *Deut. 22. v. 15. seqq.* de notis sive signis virginitatis. Quæ praxis Judaica licet in usu apud Christianos non sit, tamen ostendit, graviter contra ipsius DEI legem peccare sponsam, quæ virginitatis florem ante nuptias perdit.

30. Quare sic concludimus: Quod peccatum contra legem DEI & interdictum Ecclesiæ, & prohibitionem magistratus, sub comminatione excommunicationis perpetratur, illud dignum est excommunicatione. Atqui desponsatorum concubitus ante nuptias est ejusmodi peccatum, quod contra legem DEI, & interdictum Ecclesiæ & prohibitionem magistratus, sub comminatione excommunicationis, perpetratur. Ergo desponsatorum concubitus ante nuptias dignus est excommunicatione.

31. Si objicias, multa alia peccata committi, quæ longe etiam graviora videantur, neque tamen subjici excommunicationi eos, qui ea perpetrarunt. Respondeo paucis. Plurimas & gravissimas extare comminationes contra præcepti sexti transgressores, & testatur experien-

 tia

tia omnium temporum, in aliis peccatis quasi lento pede ad vindictam procedere divinam iram, in fornicatione autem, statim sensibiliter insequi. Et notum est ex historiis, peccata contra sextum præceptum commissa, attraxisse universales pœnas toti generi humano, ut in diluvio *Gen. 6. v. 2.* & amplissimis regnis, ut in bello Trojano, & sæpe occasionem dedisse in gentibus bellis, unde regnorum mutationes secutæ sunt. Quæ consideratio nos monet, non esse extenuandum peccatum illud, de quo jam disputamus, & habere Ecclesiam rationes satis graves & firmas ex verbo DEI, quibus suam hanc de publica pœnitentia, constitutionem tueri possit.

32. Scimus etiam Ecclesias diversas diversis constitutionibus uti, de qua diversitate nunc non agimus, sed nostrarum Ecclesiarum statuta & ordinem commendamus, & defendimus, tanquam conformem legi DEI & praxi primitivæ Ecclesiæ, & valde necessarium & utilem conservandæ disciplinæ & publicæ honestati: experientia edocti quam sit lapsus facilis ad varia ἁμαρτήματα, ubi frænum laxatur licentiæ juvenili.

33. Certo enim statuimus, peccatum illud anticipatarum nuptiarum omnino committi in ipsum auctorem sexti præcepti, quo, juxta explicationem Mosis, prophetarum, Christi & Apostolorum comprehenditur totus ordo & norma conjugii cum omnibus suis legitimis mediis, in exordio, progressu & consummatione. Ac proinde judicamus, talem sponsum rapere sponsam nefario ausu ad turpem abusum, qui non eam accipit ex manu ministri voce & autoritate DEI, cum benedictione eam tradentis, & Ecclesiæ precibus novos conjuges commendantis. Repete thesin 27. & 29.

34.

34. Neque a nobis negatur, etiam reipublicæ interesse, ut conjugii suus constet honor & reverentia: sed hoc non derogat constitutioni Ecclesiasticæ quo minus & illa in suo vigore conservetur. Nam & quævis fornicatio repugnat legibus civilibus in Republ. Christiana, & pœnam civilem meretur: Et nihilominus tamen subjacet etiam Ecclesiasticæ censuræ, seu publicæ pœnitentiæ: quam a pœna civili discernendam esse monuimus th. 19.

35. Porro de discrimine inter sponsalia & nuptias *inconstanter* loquitur dissentiens, *modo confirmat*, *modo negat*, asserens *sponsalia de præsenti esse ipsis, & perfectam inducere obligationem conjugalem, ut statim ad consummationem matrimonii agi possit.* Quæ tamen disputatio ad præsentem quæstionem rite applicari non potest, in qua agitur de desponsatis *ante nuptias* concumbentibus.

36. Ne quid autem desit veritati solide & perspicue demonstrandæ, ostendam discrimen illud ex ipsis scripturis divinis *Gen. 19. v. 14.* appellantur *generi*, qui accepturi erant filias Lothi. *c. 29. v. 20.* Jacobo *promittitur* Rachel, quam non nisi expleto septennio *accepit* Deut. 20. v. 7. Quis est homo, qui *despondit* uxorem, & non *accepit* eam, vadat & revertatur in domum suam &c. *c. 22. 23.* constituitur pœna viro, cum virgine *desponsata* concumbenti, *Judic. 14. 7.* Samson mulierem sibi spondit postea eam *accepturus v. 8. 1. Samuel. 8. v. 17.* Merob *despondetur* Davidi, quæ postea data est Adrieli *v. 19.* confer etiam *v. 25. & 27. Matth. 1. v. 18.* Maria fuit *desponsata* Josepho (vide etiam *Lucam 1. v. 27.*) sed nondum cohabitarunt: postea vero jussu divino fuit *assumpta* a Josepho *v. 24.* Manifestum igitur inter sponsalia & nuptias discrimen expresso Dei verbo fundatum est.

37. Idemque passim etiam conspicitur sub distinctis titulis, de sponsalibus, & de nuptiis, in jure civili & Canonico: & observatur in universali praxi apud Christianos, ut sponsalia nuptias antecedant: quæ definiuntur *mutua & solennis sponsio, sive mentio & repromissio futurarum nuptiarum.* Vide Digest. lib. 23. tit. 1. & 2. & Constit. Alexii Comeninum. 3.

38. Idque ex ipsa re evidenter apparet. Nam juvenis virginem sibi desponsari petens non hoc petit, ut statim sibi tradatur uxor ad cohabitationem conjugalem, sed petit, ut sibi de præsenti categorice & firmiter promittatur & addicatur *futura* uxor. Unde consensus hic, & sponsio, est & vocatur *sponsalitius*, hoc est, qualis inter desponsatas personas requiritur: & est affectio *sponsalis* non autem *nuptialis sive conjugalis*, hoc est, qualis esse solet inter conjuges a nuptiis cohabitantes. Et oritur quidem hinc efficax obligatio ad nuptias suo tempore celebrandas, & matrimonium consummandum, sed non statim in præsenti, verum ordine legitimo, & tempore, communi utriusque partis consensu constituendo.

39. Sponsa igitur certo promittitur in sponsalibus, sponso *futura uxor*, sed non statim traditur ad usum matrimonialem, verum hoc demum fit in nuptiis. Et peculiaris extat constitutio Alexii Comeni Imperatoris Orientalis, qua prohibet, uno eodemque die sponsalia & nuptias contrahi. Et graviter inuehitur in eos, qui inter juvenes nequitiam palam & destinato introducere non erubescunt: & contra leges inter se corrumpi sinunt, juvenumque animis lascivos amores per pollutam conversationem ingenerant. Et inter cætera: *Quin & con-*

tra-

trahentes personæ, inquit, *ab intempestivis & indecoris congressibus coercitæ, castam vitam ducent opportuno tempore, quando sponsalia nuptiasque ipsis perfici conveniet, cum sacra invocatione invicem congressuræ.*

40. *Sponsus* promittit, se virginem, quam petit, constituto tempore ducturum solenniter ad Ecclesiam, & impetrata benedictione a ministro DEI, nuptiis solenniter celebratis, conjugalem ei amorem, benevolentiam, & officia marita fideliter, juxta verbum DEI, præstiturum esse.

41. *Sponsa* promittit, se fore suo sponso, tempore a parentibus & amicis solennitati nuptiali constituendo, fidelem uxorem & sociam totius vitæ individuam.

42. Quæ mutua sive reciproca sponsio & repromissio confirmatur per *sponsalia*, deque ea testes adhibentur hospites & amici præsentes.

43. Concubitum ante nuptias honestus juvenis, dum virginem a parentibus sibi petit desponderi, non postulavit, nec in eum pudica virgo consensit, multoque, minus vel probi parentes vel præsentes amici, vel minister Dei, qui sponsos copulavit. Quare sponsus ante nuptias sponsam sive invitam trahens, sive volentem ducens clanculum & secreto ad thalamum, quam sancte promiserat se publice & solenniter ducturum ad Ecclesiam, & petiturum confirmationem sponsaliorum, & divinam benedictionem, annon peccat contra Deum? contra Ecclesiam? contra magistratum? contra parentes? contra totam suam familiam? contra sponsam suam? contra sponsionem suam? annon præbet scandalum publicum? Et tu negabis, ullum hic esse peccatum? & hic opus esse pœnitentia?

44. In

44. *In oculis Dei*, inquis, *est perfectum conjugium.* *Resp.* * Omniscio Deo omnia sunt præsentia *in seipso*: sed hæc omniscientia divina non tollit discrimina temporum in rebus humanis, non abolet differentiam sponsaliorum & nuptiarum, non efficit, ut nuptiæ vel priores sint sponsalibus, vel plane idem cum ipsis. Ut *improprie* loquitur, qui maritum appellat sponsum, vel matremfamilias appellat sponsam, ita exquisita proprietas non est, quando quis sponsum vocat de præsenti maritum, & sponsam de præsenti uxorem seu conjugem.

45. Imo, inquis, *ipsa Scriptura ita loquitur, & sponsam expresse vocat uxorem & nominat adulterum, qui concumbit cum virgine alteri desponsata.* Deut. 22. v. 23. *Resp.* verissime. Nam in oculis Dei & vigore divinæ ordinationis, & mutuæ sponsionis, & virtute efficacis obligationis, sponsa *de jure* non minus est uxor sui sponsi atque si jam solenniter ipsi tradita & in domum ejus ducta esset. Siquidem inter personas desponsatas verum matrimonium jam inchoatum est, de quibus etiam recte usurpatur illud: *Quod Deus conjunxit, homo non separet.* Nullum igitur dubium, adulterii reum esse, qui vinculum illud divinum ruperit, quod Spiritus Sanctus *fœderis* nomine nobilitavit, *Prov. 2. v. 17.* Et Malach. 3. v. 14. *Dominus testificatus est inter te & uxorem pubertatis tuæ, quam tu despexisti: & hæc socia tua, & uxor fœderis tui.*

46. Sed noli inde concludere, quia sponsus potestatem sui corporis non habet, ut alii fœminæ adhærescat, nec sponsa sui corporis habet potestatem, ut alii viro jungatur, erga eos habere potestatem mutuam, ut sibi invicem *ante nuptias* cohabitent. Nam *sponsaliorum beneficio*

per-

personæ desponsatæ plus habere non possunt, quam quod a sponso petitum, a sponsa promissum, a parentibus approbatum, & a ministro Dei, qui copulavit, confirmatum fuit. Atqui concubitus *ante nuptias*, petitus non fuit, nec in eum consensere parentes & amici, multoque minus fuit a ministro copulante confirmatus. Vinculum igitur conjugii *incohoati* firmissime constringit desponsatos mutua obligatione, ut neuter alterum deserere sine scelere possit? sed potestas nondum concessa illis est cohabitationis conjugalis: quæ nuptiis reservatur cum divina benedictione.

47. Non igitur putabimus, quando in conspectu Ecclesiæ minister Dei postulat mutui desponsatorum consensus declarationem, loqui eum de illo ipso consensu sponsalitio, qui jam pridem fuerat in sponsalibus publice confirmatus: de quo nemo dubitare potest. Sed quærit de *consensu nuptiali seu conjugali*, nimirum an mutuam sibi invicem fidem dare velint cohabitationis conjugalis, qua clara & perspicua declaratione audita jubet conjungi eorum dexteras, & eos copulat in nomine individuæ & SS. Trinitatis annexa divina benedictione. Atque hæc demum solennis est novorum conjugum inauguratio, qua divinitus illis potestas conceditur sancti usus matrimonialis, cum approbatione & gratulatione totius Ecclesiæ. Vide constitutionem Leonis 89. cum notis Dionysio Gothofredi: & adde notas ad titulum 1. lib. v. Codicis, qui est de sponsalibus, & arrhis sponsalitiis & proxeneticis. Idemque ad tit. 1. lib. 23. Digest. qui est de sponsalibus. Consuli etiam potest in secunda parte Decreti causa 27. quæst. 2. can. 38. 39. & caus. 30. quæst. 5. can. 1. & seqq.

48. Unde agnoſcitur peccati fœditas, quando ſponſus ante nuptias eripit virginitatem ſponſæ, cum qua cohabitandi facultatem nondum accepit. Et adhuc negabis, eum peccare contra ſextum præceptum. Qui & quarti præcepti reverentiam violatur contra parentum voluntatem filiam rapiens ad abuſum, quam ſancte pollicitus fuerat, & ſtipulata manu confirmarat, publice ad templum DEI ſe ducturum, & divinam benedictionem, una cum ipſa, piis precibus imperaturum eſſe. Confer conſtitutionem Alexii Comeni, in qua & hæc ipſa ſententia habetur.

49. Eſtne hoc vitæ conjugalis exordium facere ab invocatione DEI, cujus ſanctiſſimum mandatum pedibus conculcatur.

50. Objicis, *ante ſponſalia fuſas ad Deum preces, pro impetranda pudica & pia virgine & actas pro impetrata gratias.* At, inquam ego, perverſa precatio & gratiarum actio, eſt-poſtulare a Deo honeſtam virginem, ad turpem abuſum, cum ignominia divini nominis. Non enim habitat ſpiritus gratiæ & precum in anima impura: nec in corpore immundo, & fornicante, munda anima. Quod ſi exordium precum ante ſponſalia ſanctum fuit, eo turpior clauſula eſt, quo longius abit a principi ſinceritate. Perſeverendum in bono uſque ad finem. Non ſatis ordiri eſt, finem ſua dona coronant.

51. Conſtanter igitur hæc ſententia teneatur, ſponſalia & nuptias non coincidere, ſed verum & perpetuum inter ea eſſe diſcrimen, quale eſt inter promiſſionem, & promisſi exhibitionem, inter ſpem & rem, inter candidatum juris & Doctorem, inter cingendum & cinctum, inter electionem regis & coronationem, inter præſentationem

nem & ad officium confirmationem. Sed absit sophistica & adhibeatur candor in formanda dextra applicatione.

52. Sponsalia pro consummato matrimonio haberi non debent. Nam ne pacta quidem dotalia sortiuntur suum effectum ante peractas nuptias; idque interdum expressis verbis inseri pactis consvevit, ut a celebratis solenniter nuptiis, demum fiat initium conjugalis cohabitationis. Eodem modo in quæstione de tempore legitimi partus non a sponsalibus, sed a nuptiis supputatio instituitur. Quin etiam *sponsalia* facilius & pluribus de causis, per *repudium*, *nuptiæ* autem longe difficilius, & propter solum adulterium atque malitiosam desertionem, per *divortium*, dissolvuntur. De distincti ritibus in sponsalibus, & in nuptiis, nihil affero, de quibus multa erudite proponit frater noster plurimum honorandus *Dn. D. Johannes Gerhardus, in Tomo suorum locorum Theologicorum septimo, de conjugio:* in quo multiplicis doctrinæ summæ diligentiæ palmam aliis præripuisse, neminem puto tam fore invidum, quin libenter fateatur: quem & ipsum per meum latus pungi non inficiabuntur, qui perlustrarint ipsius Quæstionem quintam. §. 475. & 476. p. 733. Edit. Jen. Anno 1620.

53. Facilis nunc erit explicatio regulæ: *Non concubitus, sed consensus matrimonium facit.* Nimirum concubitus honestus est usus matrimonii, non est ejus causa efficiens. Consensus autem non quilibet, sed legitimus & plenus, non tantum sponsalitius, sed etiam nuptialis sive conjugalis, causa efficiens est matrimonii. Promittitur quidem in sponsalibus cohabitatio illa mutua, nempe de futuro, & hic consensus sponsalitus fundamentum

eſt conſenſus nuptialis, & efficacem inducit obligationem, ut ſponſus ſponſam & viciſſim, ad matrimonii per publicas nuptias conſummationem adigere poſſit: ſed ut ſæpe dictum eſt, *ſponſa* non eſt uxor de præſenti, ſed eſt *uxor ſperata, promiſſa, pacta, futura.* Sic Auguſtinus & Beda teſtantur, a Matthæo & Moſe deſponſatam dici *uxorem, non quia tunc erat, ſed quia futura erat.* Et JCtus in favorabilibus ſponſam dicit haberi pro uxore, in odioſis non item. Ita Tertullianus lib. de velan. virg. pag. 450. edit. Baſil. Anno 1521. *Deſponſata,* inquit: *quodammodo nupta: tamen inter quodammodo, & verum, ſatis intereſt.* Eodem ſenſu Ambroſii verba accipiuntur, *Cum,* inquit, *jungitur puella, conjugium eſt, non cum virili admixtione,* (contra divinam inſtitutionem) *cognoſcitur.* Sic ipſe ſuam mentem aperit Epiſt. 66. ad Paternum: *Si quis,* inquit, *deſponſata ſibi & tradita utatur, ei rite conjugium vocatur.* Cauſ. 27. quæſt. 2. can. 38. cui adde etiam 39. qui eſt Auguſtini. *Inſtitutum eſt, ut jam pactæ ſponſæ non ſtatim tradantur: ne vilem habeat maritus datam, quam non ſuſpiraverit ſponſus dilatam, lib. 8. confesſionum cap. 3.* Veri enim conjuges ſunt, quos *Deus* conjungit: qui vero ipſi ſeſe ante tempus conſtitutum copulant, ſine mandato & promisſione Dei, & contra ipſius ſanctisſimum inſtitutionem, ii ad Apoſtolum ablegandi ſunt, caput ſextum prioris ad Corinthios epiſtolæ his verbis coucludentem: *Emti eſtis pretio. Glorificate igitur Deum in corpore veſtro & ſpiritu veſtro, quæ ſunt Dei.* Quod Deus nobis utendum non donat aut concedit, cum inique rapitur, contra DEI voluntatem uſurpatur.

54. Nunc ad *exempla Patriarcharum & aliorum* pergre-

grediamur, quibus suam opinionem stabiliri dissentiens existimat. Ubi *generaliter* moneo, ex omnibus illis nullum esse, in quo sponsus ante nuptias dicatur cohabitasse suæ sponsæ. Unde patet, omnia esse aliena a præsenti quæstione.

55. Si excipiat, se demonstrare, *discrimen inter sponsalia & nuptias non esse semper observatum:* nihil proficit. Non enim de facto (quod ipsum tamen inde non probatur) sed de jure quæritur. Et quæstio nostra est de sponso *ante nuptias* cum sponsa consvescente. Impertinenter igitur talia adducuntur: sed tamen singula ordine videamus.

56. *Primum*, est Genes. 16. v. 3. *Sara suam ancillam Agar dedit uxorem Viro suo Abrahamo.* Quo consilio & fine, non opus hic repetere. Nuptiæ describuntur vers. 3. quas præcessit consultatio, & consensus vers. 2. & secutus est concubitus conjugalis, vers. 4. Quantum intercesserit temporis inter deliberationem istam vers. 2. & nuptias vers. 3. non exprimitur: istud certum, omnem consultationem de re suscipienda esse priorem ipsa executione: & sanctum patriarcham bonum ordinem & morem diligenter observasse.

57. *Secundum*, Genes. 24. ubi dicit dissentiens, *quoad Isaacum nulla plane sponsalia contracta, sed statim nuptias celebratas videri.* Atqui omnia illic pulcherrimo ordine descripta sunt ut mirum sit, hominem doctum quicquam hic desiderare. Abraham, Isaaci Pater mittit servum suum, vers. 2. & seqq. ut accipiat filio suo uxorem vers. 4. nempe Rebeccam vers. 51. Quam ille a parentibus petitam imperat, & domino suo adducit. Nemo putabit,

 Isaaco

Isaaco vel inscio, vel invito, petitam fuisse hanc uxorem, cujus pietas nunquam sivit abire eum ab optimi parentis mente & voluntate. Et est ex parte quoque altera consensus parentum & virginis in textu expressus vers. 50. 51. 57. 58. Qui legitimus consensus vera sponsalia facit, licet inter absentes. Ubi vero Rebecca Isaaco adducta fuit, *introduxit ille eam in tabernaculum Saræ matris suæ, & accepit eam uxorem, & in tantum dilexit eam, ut dolorem qui ex morte matris ejus accident, temperaret. v. 76.* Quin solennes, pro ejus loci consvetudine & temporis ratione, nuptias publicas celebrarit, nihil est, quod dubitare nos sinat. Nec enim uno die peracta sunt, quæ ibi compendiose commemorantur, omnia, sed ordine decenti, prout fieri in ædibus tanti Patriarchæ decebat.

58. *Tertium*, Genes. 29. v. 20. 21. *Ubi Jacob statim sponsalibus perfectis Rachelem uxorem suam nominat, dicens ad Laban: Da mihi nunc uxorem meam, quia jam tempus est, ut concumbam cum ea. Resp.* Serio animo hoc exemplum proponi non posse puto, cum inter sponsalia & nuptias intercesserit totum septennium, vers. 18. *Serviam tibi*, inquit Jacobus ad Laban, *pro Rachele filia tua minore septem annis*, v. 20. *Servivit ergo Jacob Rachele septem annis.* Quibus elapsis v. 21. *dicit ad Laban: Da mihi uxorem meam* (ante septennium mihi promissam) *quia jam tempus impletum est, ut ingrediar ad eam.* O castum pectus quod tenerrime a se adamatam Sponsam toto septennio non attigit, hunc patrocinari jubetur petulantiæ & lasciviæ eorum, qui ante nuptias cum Sponsis concumbunt.

59. *Quartum*, 1. Samuel. 18. vers. 22. & 27. *Conditionata*

nata sponsalia Saul inter Davidem & Michal filiam suam contraxit: & statim impleta conditione dedit ei filiam suam uxorem. Resp. Latet & hic discrimen inter sponsalia conditionata & nuptias. Neque putandum est, regem sine solennitate nuptiali filiam Davidi tradidisse uxorem. Quare hic nihil a regula communi alienum.

60. *Quintum*, 1. Sam. 25. v. 40. 41. *Matrimonium Davidis cum Abigail. Resp.* David misit nuntios ad Abigail, ut sumeret eam sibi in uxorem v. 39. 40. Quæ consentiens in matrimonium, profecta ad Davidem, facta est illi uxor v. 41. 42. Sponsalia consensum mutuus confirmat: postea nuptiæ secutæ, non sine solennitate consveta. Nihil etiam hic apparet contrarium ordini communi.

61. *Sextum. Porro,* inquit dissentiens, *apertum demonstrat discrimen castitatis exemplum Boas, a sponsalibus conditionatis, & de futuro, sponso non æque licere sponsam tangere quam a sponsalibus de præsenti, Ruth. 3. v. 12. 13. his verbis: Nec abnuo me propinquum esse: sed est alius me propinquior. Quiesce hac nocte & facta mane si te voluerit propinquitatis jure retinere, bene res acta est: sin autem illa noluerit, ego te absque ulla dubitatione suspiciam, vivit Dominus: dormi usque mane. Et verbis cap. 4. vers. 10. & 13. Et accepit Ruth uxorem, & ingressus est ad eam. Resp.* Neque a sponsalibus de præsenti, neque de futuro licet Sponsam conjugaliter attingere, ante solennitatem nuptiarum: quia nec in his, nec in illis comprehenditur mutuus consensus de concubitu ante nuptias, ut supra evicimus. Et expresse describitur cap. 4. vers. 11. populi gratulatio & benedictio majorum natu ante deductionem Sponsæ in domum Sponsi: *Non testes sumus,* inquiunt, *faciat Dominus*

minus hanc mulierem, quæ ingreditur domum tuam, ſicut Rachel, & Leam quæ ædificaverunt domum Iſrael. Cæterum non caruiſſe periculo conſilium, quod Noëmi ſuggeſſit Ruthæ, & hæc amplexa & ſecuta fuit, *cap.3.v.3.& ſeq.* ad noſtram quæſtionem nihil facit.

62. *Septimum. Inſuper,* inquit diſſentiens, *exemplo nobis eſt connubium Tobiæ cum Sara* Tob. 7. v. 52. & ſeqq. *ubi facta deſponſatione, & pactis dotalibus conſcriptis, epulati ſunt, benedicentes Deum, vocavitque Raguel ad ſe Annam, uxorem ſuam, & præcepit ei, ut præpararet alterum cubiculum, & introduxit illuc Saram, filiam ſuam. Poſtquam vero cœna verunt, introduxerunt juvenem ad eam. Ex quibus omnibus apparet, ſtatim a deſponſatione ſponſum connubialem thorum ingreſſum eſſe. Ut taceam Tobiam, qui Raphaelem Angelum comitem & authorem habuit matrimonii, ante adornationem feſtivitatis nuptiarum, quæ hodie vulgo pro nuptiis habetur, thorum, conjugalem conſcendiſſe. Apparet enim ex textu, quod poſtquam, cum uxore concubuiſſet, miſerit comitem Aſariam, Angelum ſcil. cum ſervis Raguelis in civitatem Ragas Medorum, ut invitaret Gabelum ad nuptias. Cumque Gabel ingreſſus eſt domum Raguelis, benedixit Deum &c. Et cum omnes dixiſſent Amen, acceſſerunt ad convivium, ſed & cum timore Domini nuptiarum convivium exercebant.*

63. *Reſp.* Ut non dicam, hunc librum in canone non numerari, pauca annotabo ex ipſo contextu, quæ rem totam illuſtrare poſſunt. *Primo* Tobias petit a Raguele filiam Saram ſibi deſponderi, *verſ. 10. Secundo* Raguel tandem conſentit, eamque ei promittit, tanquam cognato juxta legem Moſis, *verſ. 14. 15. Tertio* Apprehendens

dens dexteram filiæ suæ, dextræ Tobiæ tradidit, dicens: *DEUS Abraham, & DEUS Isaac, & DEUS Jacob & ipse conjungat vos, impleatque benedictionem suam in vobis: vers. 15. Quarto,* Accepta charta fecerunt conscriptionem conjugii, sive pacta dotalia *vers. 17. Quinto:* Et post hæc epulati sunt, benedicentes Deum *vers. 18. Sexto:* Præparatus est thalamus conjugalis *vers. 19. Septimo:* Introductus est Tobias ad Saram, *cap. 8. vers. 1.*

64. Quid hic desiderat dissentiens? Putat concubitum præcessisse nuptias, quæ postea demum solenniter institutæ fuerint. Consideremus diligentius. Quamquam enim convivium non est pars aliqua solennis copulationis & benedictionis; sed adjunctum externum: tamen nuptiale epulum describitur, *cap. 7. v. 10.* Quare autem ad illud non multi vocati fuerint, causa fuit metus, ortus ex tristi obitu priorum septem virorum, uti patet ex *cap. 7. v. 11.* Deinde ex textu liquet, prima, & secunda, & tertia nocte Tobiam abstinuisse ab amplexu conjugali *c. 8. v. 4.* Exacta vero feliciter prima nocte, & adempto metu, convivium magnum instructum fuit *c. 8. v. 21. 22.* non ut novæ nuptiæ inchoarentur, sed ut cum Deo feliciter inchoatæ hilariter continuarentur: ad quas etiam Gabelus invitatus accessit *c. 9. v. 7. 8.* Confer nuptias *Samsonis Judic. 14. v. 17.* per totum septiduum. Quare hic nihil est, quod juvare possit dissentientem ad palliandum peccatum ante nuptias concumbentium: quorum auribus insonare debebant verba Tobiæ *c. 8. v. 5.* Filii *sanctorum* sumus, inquit, *& non possumus ita conjungi, sicut gentes, quæ ignorant Deum.* Et vers. 9. *Domine, tu scis, quia non luxuriæ causa accipio sororem meam conjugem, sed sola posteritatis dilectione, in qua benedicatur nomen tuum in secula seculorum.*

65. *Octavum. Simile huic*, inquit dissentiens, *videtur Othonielis conjugium cum Axa filia Caleb, consummatum ante deductionem in domum.* Josuæ 15. vers. 17. 18. *Resp.* Verba integra sic habent: v. 16. *Dixitque Caleb: Qui percusserit Ciriath. Sepher, & ceperit eam, dabo ei Axam filiam meam uxorem*, v. 17. *Cepitque eam Othoniel filius Cenez, frater Caleb, deditque ei Axam filiam suam uxorem*, v. 18. *Et factum est, cum venisset, svasit, ut peteret a patre suo agrum, &c.* Sponsalia conditionata impleta sunt capta urbe. Postea, suo tempore, nuptias celebratas pro more populi Judaici dubitandum non est. Neque enim uno die omnia illa peracta sunt. Quare nec hinc exsculpi quicquam potest, quod favere nuptiarum anticipatoribus videri possit.

66. Lituram igitur postulant hæc dissentientis verba: *Non fuisse morem perpetuum*, inquit, *supra adducta demonstrant exempla, nullum scilicet intercessisse interstitium* (inter sponsalia & nuptias) *quam quod aliquando ratione distantiæ loci necessitas interposuit.* Contrarium enim elucet ex illis ipsis exemplis, & ex tota Scriptura, & ex antiquo more Judæorum & Christianorum. Nam ut refert Elias in Thisbi, distincta fuere apud Judæos instrumenta, unum sponsaliorum, alterum nuptiarum. Et sine hoc posteriore mulier nupta non habetur pro vera uxore, sed pro concubina sive pellice.

67. Neque tamen quicquam illud, si maxime probari posset, faceret ad præsentem quæstionem, ut supra monui, qua quæritur de *desponsatis* concumbentibus *ante* nuptias. Ubi discrimen inter sponsalia & nuptias prærequiritur: quo sublato, quæstioni illi non esset loc. vel occasio.

68. Porro de fine *trinundinæ* novorum sponsorum

pro-

proclamationis recte quidem affirmatur, *quod faciat adnotificationem novi illius matrimonii:* sed finis ille principalis non est, & poterat huic sufficere una proclamatio publica; verum primarius illius finis est, ut impedimenta, si quæ sint, quæ nuptiis obstare queant, cognoscantur, & si nulla sint, ut piis precibus conjugium hoc Deo commendetur, & confirmetur.

69. Nota etiam confessionem dissentientis, quod *contractus clanculum facti inducant præsumtionem fraudis.* Hinc enim colligitur, quando sponsus ante nuptias sponsam devirginat, Ecclesia nec conscia, nec approbante, esse illum actum clancularium & non carere fraude & deceptione.

70. Atque hinc judicium fiat, quam impie huc afferatur regula de contractu civili, quod *æquali ratione tam ante, quam post consummationem contractus confirmatio firmiter peti possit.* Num enim Ecclesia confirmabit, & benedictione sancta ornabit clandestinam deflorationem sponsæ, ante nuptias? Peccata pœnam merentur, non benedictionem.

71. Neque admitti simpliciter potest, quod adjicit *in notorie consummato matrimonio, ubi quis impregnavit, quam postea ducit, virginem, benedictionem eandem iisdem verbis superaddi:* Subintellige, quibus piis & honestis conjugibus in solenni copulatione benedici solet. Nam nisi antegressa peccati confessione & deprecatione, talibus stupratoribus benedictio solennis non datur: Resipiscentes autem a communione sanctorum non repelluntur.

72. Expendenda Politico propono gravissima verba imperatoris, in Instit. lib. I. tit. 10. de Nuptiis, de consensu parentum ita statuentis. *Nam hoc,* inquit, *fieri debere, &*

 civi-

civilis & naturalis ratio ſvadet, in tantum, ut juſſus *parentis* præcedere *debeat.* Et verba Leonis in conſtit. 89. *Sacræ benedictionis teſtimonio confirmari jubemus: adeo ut ſi qui citra hanc matrimonium ineant, id nec ab initio quidem ita dici, neque illas in vitæ illa conſvetudine matrimonii jure potiri velimus.*

73. Qua igitur tandem conſcientia concubitus deſponſatorum ante nuptias appellatur *honeſtus?* imo *ſancta actio? quæ per id, quod præſenti tempore exercetur, non dehoneſtetur? Abſit dicere*, inquit diſſentiens, *quod fervida libidine, & effræni impetu, ad concubitum proruant. Qui enim mentis ſanctitate ex conjugali affectione ſunt conjuncti, in illos fervida libido cadere non poteſt.*

74. Pergit: *Et ſi autem libido dici poſſet, licita tamen illa eſt. Siquidem nihil probibet, quin cum fine primario conjugii conjuncta eſſe posſit delectatio ſecundaria: quia Salomon* præcipit, *Proverb. 5. Lætare cum muliere adoleſcentiæ tuæ, & in amore ejus delecteris jugiter. Et* Deut. 24. *conceditur immunitas novello merito, & vocatio a militia per annum, ex hac ratione quo lætetur cum uxore ſua.* Paulus jubet 1. Cor. 7. *Ne defraudate alii alium, niſi ad tempus, Quia conjugium inſtitutum quoque fuit ad compeſcendam libidinem: toties iterandum, quoties illa ob depravatam naturam ſe exerit, etiamſi ceſſet finis primarius. Arniſæus de jure connubiorum, cap. 3. ſect. 7. n. 20.*

75. Male merentur de Republ. qui patrocinantur peccatis: eaque non tantum excuſant, ſed etiam in virtutum cenſu ponunt, & *præcipi* a Deo, & *juberi* non ſine impietate aſſeverant. Abutitur enim is verbo Dei indigniſſime, qui rapit illud in ſenſum adeo perverſum, ut cogatur commendare præcocem concubitum deſponſatorum ante

nuptias,

nuptias, quo certum est, Deum graviter offendi, & conscientiam vulnerari, & scandalizari populum Christianum. Neque dubito, Dn. Arnisæum ægerrime laturum, si cognoverit, verba sua de conjunctione matrimoniali, detorta fuisse ad confirmandam effrænam libidinem, & petulantiam, & nequitiam, & pollutam conversationem, ut Alexii Comneni verbis utar. Et putabis, Deum non indignaturum iis, qui sanctum ipsius nomen & verbum ita malitiose assumunt in vanum? *Deus non irridetur* Gal. 6. v. 7. *Quod enim seminaverat homo, hoc & metet.*

76. Annon ipsam Jesu Christi Ecclesiam ludibrio habent ii, qui solenniter denunciari per Ecclesiæ ministrum curant matrimonii sui tanquam futuram consummationem, quod ipsi jam ante clam consummarunt? Et, Annon hoc est illudere Ecclesiæ, prodire in ipsius conspectum pro virgine eam, quæ cum sponso jam ante consvevit? Qua etiam fronte, & quo animo, sponsi petent se per manum & os ministri Ecclesiæ, tanquam ipsius Dei, copulari, & novum matrimonium benedici, quod jam pridem ipsi consummarunt?

77. Respondet dissentiens, *negari consequentiam; Illusio namque*, inquit, *præsupponit dolum agentis ad privandum patientem de commodo aliquo. Et illi illudi simulata virginitate dicitur, cui virginitas debetur. Sic illuditur sponsus scortum inveniens, qui in virginem consensit. Sic illuditur emptor virginem emere putans, cum mulier a venditore scienti venisset,* l. 11. §. 5. Act. Emti. *At Ecclesiæ sponsæ virginitas non debetur, neque inquisitio sive cognitio circa illam Ecclesiæ competit. Ergo nec simulata, virginitate Ecclesiæ illudi dicitur.*

78. Resp. Non confundimus officia Ecclesiæ & magistra-

gistratus politici, *vide thes. 34.* Neque opus est peculiari inquisitione circa virginitatem, quando res ipsa monstrant, sponsam fuisse impraegnatam ante nuptias: Unde publicum exoritur scandalum. Et non soli sponso virginitas debetur, sed Deo, parentibus, Ecclesiae, & magistratui: ut praeter caetera colligitur ex lege divina de notis sive signis virginitatis, *Deut. 22. v. 15. 17.* Etsi enim ceremoniale illud de vestimentis, in quibus signa virginitatis custodiuntur, ad solos Judaeos pertinet, & Christianos non obligat: tamen istud morale est, & ad omnes generatim pertinet, sponsam debere illibatam servare suam virginitatem usque dum solenniter sponso adducatur, & tradatur ad cohabitationem matrimonialem. Idque in ipsis quoque sponsalibus utrinque promittitur, ut castitas servetur a sponso, & sponsa, quorum neuter potestatem sui corporis habet, a facta obligatione mutui sponsalia & sancte compromittunt, nolle se cohabitare ante nuptias, sed expectare velle divinam coram Ecclesia confirmationem, & benedictionem, juxta legem Dei & Ecclesiae, a pio magistratu confirmatam constitutionem. Unde liquet, omnino illudere Deo, & Ecclesiae, & magistratui, & populo Christiano, quae pro virgine sese publice gerit, & virgineo ornatu; coram Deo, & sanctis angelis, & in conspectu piorum, quae tamen virgo esse desiit, contra expressam divinam & humanam constitutionem. *Quid sibi vult corona?* inquit Chrysostomus in Genes. *Ut ostendat conjuges, se ad id tempus victores fuisse, cupiditatum.*

79. Pergit dissentiens. *Nec sequitur*, inquit, *matrimonium jam pridem consummarunt: ergo fronte serena benedictionem petere non possunt. Quoniam benedictio sacerdota-*

dotalis non requiritur ad essentiam conjugii, seu consummationem, sed accidit tanquam confirmatio & testimonium publicum legitime, & non clanculum contractarum nuptiarum, Arnis. de connubio c. 3. sect. 12. n. 21. *Cujus constitutionis ratio, publicæ utilitatis scilicet*, ex Novell. 74. cap. 4. *colligi potest. Quæ sacerdotalis benedictio licet tempore Justiniani incognita fuerit, tamen necessitas tum temporis novæ alicui constitutioni causam dedit, ut, si extra dotalia documenta nuptiæ fuerunt contractæ, quod tunc a defensore Ecclesiæ coram tribus vel quatuor clericis testatio connubialis conscribi debeat*, dicta Novell. §. 1. *Qui postea, quod illis in particulari (non confectis pactis dotalibus scilicet) concessum erat, ad universale, amplificandæ potestatis Ecclesiasticæ gratia, ut fuit mos illorum non infrequens, id extenderunt, donec constitutio hæc per Pontificem* C. aliter, 30. quæst. 5. *tanquam in causa sacramentali pro qua matrimonium venditat, & alios Imperatores*. Novell. Leonis 89. *in benedictionem sacerdotalem commutata est, ut sit testimonium & confirmatio publica, juxta* d. Novell. Leonis verba: *Sic sacræ benedictionis testimonio matrimonia confirmari jubemus. Quare cum sit tantum testimonium & confirmatio publica, utique tam post consummationem matrimonii, quam ante eam salva conscientia peti potest.*

80. Resp. Conjugium non esse proprie dictum sacramentum, ut est baptismum & Sacra cœna, quæ duo sunt Novi Testamenti propria sacramenta, alibi demonstravimus. 2. Neque unquam probavimus clericorum arrogantiam in amplificanda Ecclesiastica potestate, sed nos continemus intra terminos ab ipso Deo nobis in Evangelio præscriptos. 3. Quanquam autem benedictio Ecclesiæ

non

non pertinet ad essentiam conjugii, tamen est necessaria propter exemplum Dei, & Ecclesiæ constitutionem, illi conformem. 4. Nam non illa primum Justiniani tempore cœpit, sed Deus ipse in Paradiso copulavit primos conjuges, Adamum & Evam eisque benedixit, *Genes. 1. v. 28. c. 22. v. 23. 24.* Quod exemplum secuti sunt Patriarchæ, & cæteri pii Judæi in V. T. & multæ extant formulæ matrimonialis benedictionis, ut *Gen. 24. v. 60. Ruth. vers. 11. Tob. 9. vers. 9. 10. 11.* & ipse Spiritus sanctus Epithalamium, pepigit Ecclesiæ, sponsæ Christi, Psal. 45. & omnibus piis conjugibus, *Psal. 127. & 128.* In novo Testamento ipse Filius Dei factus homo interfuit nuptiis, Joh. 2. v. 2. quas singulari benedictione, & miraculo ornavit. Et sæpe de nuptiis in Evangelio honorifica admodum mentio occurrit, ut Matth. 22. v. 2. Luc. 14. v. 8. Joh. 3. v. 29. c. 21. v. 2. Et Paulus ostendit, in conjugio esse *mysterium magnum*, Ephes. 5. v. 32. nempe *in Christo, & in Ecclesia* ex *Oseæ* 2. v. 19. ac proinde jubet nubere *tantum in Domino*, 1. Cor. 7. v. 39. hoc est, juxta præscriptum Domini, in ejus nomine & benedictione. Unde est illud Hormisdæ Papæ, Caus. 30. qu. 5. can. 2. *Nullus fidelis, cujuscunque conditionis sit, occultas nuptias faciat, sed benedictione accepta a sacerdote publice nubat in Domino.* Canon autem primus istius quæstionis est Evaristi Papæ, qut vixisse scribitur circa annum Christi 96. & sic aliquot seculis ante Justinianum, & dignus est, qui totus adscribatur. Sic habet in editione Gregoriana.

81. *Aliter legitimum non sit conjugium, nisi ab his, qui super ipsam fœminam dominationem habere videntur, & a quibus custoditur, uxor petatur, & a parentibus, & propinquiori-*

quioribus sponsetur, & legibus dotetur, & suo tempore sacerdotaliter, ut mos est, cum precibus & oblationibus a sacerdote benedicatur, & a paranymphis, ut consvetudo docet, custodita & sociata, a proximis congruo tempore petita legibus detur, ac solenniter accipiatur: & biduo vel triduo orationibus vacent, & castitatem custodiant. Item: *Ita per acta legitima scitote esse connubia: aliter vero præsumta, non conjugia sed adulteria, vel contubernia, vel stupra, aut fornicationes potius, quam legitima conjugia esse non dubitate, nisi voluntas propria suffragaverit, & vota succurrerint legitima.* Videantur quoque & studiose expendantur canones sequentes.

82. Apud *Tertullianum*, qui floruit ante annum *Christi* 200. extat memorabilis illa sententia *libr.* 2. ad uxorem p. 483. *Unde*, inquit, *sufficiam, ad enarrandam felicitatem ejus matrimonii, quod Ecclesiæ conciliat, & confirmat oblatio, & obsignatum angeli renunciant, pater rato habet?*

83. Laudatur igitur merito vox Synesii Cyrenensis Episcopi: *Mihi*, inquit, *& Deus, ipse, & leges ipsaque sacra Theophili manus uxorem dedit.* Vide apud *Nicephorum lib.* 14. *cap.* 55. ita loqui non potest sponsus, qui ante nuptias, non ex Dei manu, non juxta leges, non a parentibus, vel Ecclesiæ ministro accipit, sed impie & nefarie rapit suam sponsam ad turpem & fœdum abusum: remittendus ad *Caus.* 32. *quæst.* 4. *can.* 5. qui tamen non negatur opus habere grano candidi salis.

84. I nunc, & pete confirmationem, & publicum testimonium sceleris clanculum perpetrati, contra *Deum, Parentes, Ecclesiam, Magistratum & totum populum Christianum:* quod ne quidem apud saniores gentiles excusatur, qui & ipsi suas sponsas ab aris accipere consveverunt.

Qua de re apud *Platonem* insignis locus extat *lib. 5. de Legibus* ubi docet, inaugurationem fieri debere per sacerdotes, adhibitis precibus & sacrificiis.

85. Excipit dissentiens: *Licet*, inquit, *saniores Ethnici auspicium nuptiarum fecerint a benedictione sacerdotali; de festivitate nuptiarum illud potius intelligendum est; ex quo nec affirmari, nec negari firmiter potest, benedictionem ante vel post copulam carnalem intercessisse. Resp.* Stare ea dubitatio non pot est cum ritibus nuptialibus, apud *Græcos, Romanos* & alios Ethnicos adhiberi solitis, de quibus late disserentem consule *Dn. D. Gerhardum de Conjugio §. 456. 457. 458.*

86. Injuriam igitur Ecclesiæ facit, qui contra constitutiones ejus delinquit. Quod *simpliciter negat dissentiens. Non sequitur*, inquit, *lege lata Ecclesiæ concessum est, sacræ benedictionis testimonio matrimonia ut firma sint confirmare. Ergo qui matrimonio infirmo utuntur tanquam confirmato, contra jus Ecclesiæ delinquunt. Transgressio enim legis latæ redundat in injuriam legislatoris. Atqui Ecclesia non fuit legislatrix. Ergo in injuriam Ecclesiæ non redundat. Illustrationem addit ab exemplo Imperatoris, comites Palatinos donantis privilegio coronandi Notarios publicos: Unde tamen non sequatur, quicunque Notarios se gerunt non creati, eos delinquere contra jus comitum Palatin. Idem repetit de jure cudendæ quibusdam statibus concesso: contra quos tamen delinquere dicendi non sint, qui monetam cudunt, jure eo ipsis non concesso. Summa huc redit: Sponsum nuptiarum usum anticipantem peccare contra legem magistratus, & arbitraria pœna puniendum esse.*

87. *Resp.* Legem de benedicendis nuptiis non a politico magistratu primum Ecclesia accepit, sed ab ipso Deo, ut supra demonstravi. Quare prolata similia sunt dissimilia, & aliena, nec probare quicquam valent, nec illustrare. Omnino enim ad Ecclesiæ ministrorum proprium officium & hoc pertinet, ut nova matrimonia legitime contracta solenniter in Ecclesia confirment, & benedicant, juxta Dei instituto-

tutionem, ut de iis vere dici queant: *Quod Deus conjunxit, homo non separet.* In Dei igitur ipsius nomine copulantur Christiani conjuges, & in Ecclesia benedicuntur. Quem ordinem ab ipso Deo in Paradiso usurpatum, & in divina lege approbatum, & usu Ecclesiæ V. & N. T. confirmatum, qui malitiose violat, quin gravissime contra Deum & Ecclesiam peccet, quis amplius dubitabit?

88. Atque hoc intuitu *divinæ ordinationis, & Christianæ praxeos*, sibi plenum jus esse suæ sponsæ, ante copulationem & benedictionem solennem coram Ecclesia, sponsus vere affirmare non potest. Et ne quidem respectu Dei matrimonium hoc *consummatum* dicendum est, cum sit tantum inchoatum, ut ex supra dictis manifestum est.

89. His igitur firmiter positis & probatis, absque omni hæsitatione concludendum ducimus, sponsum, qui ante solennem Ecclesiæ benedictionem cum sponsa consvescit, peccare gravissime contra castitatem in sexto præcepto, & contra reverentiam & obedientiam magistratui & parentibus debitam, & in quarto præcepto mandatam, & perniciosum scandalum dare Ecclesiæ, ac proinde non cum injuria, sed justissime ei publicam pœnitentiam & deprecationem coram Ecclesia, quam scandalizavit, injungi.

90. Si quæras, quod nomen illi peccato indendum sit, quod pro communiter dicta fornicatione, scortatione vel adulterio non habetur: respondeo, nolle me quidem cum Evaristo *cap. 30. quæst. 5. can. 1.* appellare adulterium, vel contubernium, vel stuprum; aut fornicationem potius; neque cum *Tertulliano* moechiam & fornicationem: non tamen æquo animo ferre eos, qui extenuare & excusare variis coloribus conantur. Pugnat enim cum castitate, quam Deus in sua lege requirit: & incurrit in pleraque præcepta

divinæ legis. Prævaricatur sponsus contra pactum sponsaliorum, quo sancte promisit, se sponsam suam honeste deducturum ad templum in nuptiis. Violat obedientiam, quam debet ministerio Ecclesiæ, magistratui, & parentibus: cum esse deberet sponsæ custos, ipse eam comprimit, devirginat, contaminat, eique eripit id, quod honestæ virgini ipsa vita charius esse debet: mendaciter ipse se gerit pro casto juvene, & sponsa vitiata pro casta virgine. Vides furtivum illum amoris inordinati ignem grassari per totum decalogum, qui proinde extingvendus & reprimendus est severitate disciplinæ, non fovendus & augendus illaudato patrocinio. De conscientiæ aculeis nihil dico, qui gravissime pungunt, imminente cruce & afflictionibus.

91. Quales autem sunt, qui inde generantur, liberi? pro spuriis, vel naturalibus, vel vulgo quæsitis non habeo, propter favorem matrimonii, sed tamen pro simpliciter legitimis non censentur, sunt justo præcociores, qui nonnullis in locis ad sodalitia opificum non admittuntur, alicubi etiam excluduntur a publicis officiis & honoribus. Sed hæc disputatio aliud forum requirit.

92. Quare concludo, verbo Dei & Ecclesiæ constitutioni consentaneum esse, ut sponsis ante nuptias concumbentibus pœnitentia solennis injungatur: ea tamen moderatione, ut conspiciatur discrimen graduum inter hoc peccatum, & inter alia graviora, quæ contra sextum præceptum committuntur.

93. Et hanc sententiam omnium pie doctorum, & Christianam disciplinam amantium, judicio juxta verbum Dei, subjectam esse volo.

F I N I S.